

Презентація з географії
на тему: “Гарячі точки”
світу”

Конфлікт

Конфліктологія — вчення про конфлікт, його генезу, протікання, наслідки тощо.

Конфліктологія визначається як «наука про зіткнення, проблемне функціонування особи, людського суспільства, природи та взаємодії людини і природи».

На рівні спеціальних соціологічних теорій конфлікт вивчається в руслі:

- теорії мобілізації ресурсів (англ. *Resource Mobilization Theory*),
- теорії відносної депресії (англ. *Relative Deprivation Theory*),
- теоріях революції, що разом покликані пояснити причини виникнення масових суспільних рухів, що, як правило, мають конфліктний характер.

Близьким до питання розуміння конфлікту є питання типології, визначення учасників, визначення часових рамок (timing), функцій та наслідків конфлікту.

Історія

Історія нараховує багато прикладів, коли невеликі воєнні конфлікти могли стати початком Третьої світової війни.

Під час Суецької кризи 1956 року Міністр Ради СРСР Микола Булганін направив ноту прем'єр-міністру Великобританії Ентоні Іден з попередженням: «якщо ця війна не зупиниться, вона буде нести небезпеку перетворитися в Третю світову війну».

Кубинська ракетна криза в 1962 році, як правило, вважається історичною точкою, в якій ризик Третьої світової війни був найближчим, і Роберт Макнамара заявив, що якби не Василь Архипов, хто заважав ядерному запуску на В-59 радянському підводному човні в розпал кризи, Третя світова війна б спалахнула, кажучи про кубинську ракетну кризу на конференції в Гавані, що «хлопець на ім'я Василь Архипов врятував світ».

26 вересня 1983 року радянські станції раннього попередження під командуванням Станіслава Петрова помилково виявили п'ять міжконтинентальних балістичних ракет. Петров правильно оцінив ситуацію, як помилкову тривогу, і, отже, не повідомив про свою знахідку своєму начальству. Дії Петрова, швидше за все, допомогли уникнути ядерного конфлікту, оскільки радянська політика в той час була негативна і визвала б ядерну реакцію після виявлення балістичних ракет. Згідно з доповіддю Джеффри Форда, опублікованою Інститутом Катона, швидше за все, винуватцем помилкової тривоги був супутник «Космос-1382», що належав до ока системи раннього попередження.

Афганська війна (1979-1989)

Введення радянських військ в 1979

Афганський моджахед з переносним зенітно-ракетним комплексом Стріла-2

Дата: [27 грудня 1979](#) — [15 лютого 1989](#)

Місце: [Афганістан](#)
Результат: Вивід радянських військ.
Початок [громадянської війни в Афганістані](#).

Сторони

 [СРСР](#)
 [Демократична Республіка Афганістан](#)

 [Афганські моджахеди](#)

Командувачі

[СРСР:](#)
[Дмитро Устінов](#)
[Борис Громов](#)
[Сергій Соколов](#)
[Павло Грачов](#)
[Ігор Родіонов](#)

[ДРА:](#)
[Бабрак Кармаль](#)
[Мухаммед Наджибулла](#)
[Абдул-Рашид Дустум](#)

[Ахмад Шах Масуд](#)
[Ісмаїл Хан](#)
[Джалалуддін Хаккані](#)
[Абдулла Юсуф](#)
[Аззам Гульбеддін](#)
[Гекматіяр](#)
[Абдул Хак](#)

Військові сили

500.000

50.000-200.000

Політична обстановка на початок війни

Афганістан завжди був однією з найбільш бідних країн світу. Це було зумовлено насамперед географічним розташуванням країни, рельєфом місцевості (80 % території — гори та безводні пустелі), а також особливостями релігійної свідомості афганських племен. Афганці здавна сповідують іслам ханіфістського напрямку, особливістю якого є аскетизм і консерватизм повсякденного життя. Традиційно панівною елітою в афганському суспільстві були вожді пуштунських племен, верхівка духовенства, багаті землевласники, купці та нечисленний офіцерський корпус. Значна роль військовиків в Афганістані була звичною для азійської країни.

Релігійний фанатизм

Утворилося два угруповання — комуністів та ісламістів, які поставили собі за мету збройним шляхом захопити владу. Комуністам із допомогою радянських спецслужб вдалося в 1978 році здійснити військовий переворот. Відразу потуга їхніх радикальних перетворень зіштовхнулася із запеклим спротивом афганського селянства, що не бажало коритися кабульським «реформаторам». Особливе роздратування викликали нововведення в галузі землеволодіння, звичаєвого права і примусової ліквідації неписьменності. Скориставшись непродуманими й різкими кроками комуністичного уряду, ісламісти оголосили себе істинними захисниками мусульманських цінностей. Саме іслам об'єднав різні племена та народності в боротьбі проти кабульського режиму. Народно-демократична партія Афганістану розпочала репресії проти власного населення. Жертвами служби безпеки (ХАД) стали тисячі селян, купців, вождів племен і релігійних об'єднань. У самій партії комуністів точилися гострі суперечки щодо обраної стратегії і тактики побудови суспільства нового типу.

У вересні 1979 року до влади в результаті палацового перевороту прийшов жорстокий тиран Хафізулла Амін, репресивна політика котрого не влаштувала основну масу афганців. У країні фактично спалахнула громадянська війна, яка загрожувала самому існуванню комуністичного уряду, — і вторгнення радянських

Етапи війни

Перебування радянських військ в Афганістані і їх бойова діяльність умовно розділяються на чотири етапи:

1. 1-й етап: *грудень 1979 р. — лютий 1980 р.* Введення радянських військ до Афганістану, розміщення їх по гарнізонах, організація охорони пунктів дислокації і різних об'єктів.
2. 2-й етап: *березень 1980 р. — квітень 1985 р.* Ведення активних бойових дій, зокрема широкомасштабних, спільно з афганськими з'єднаннями і частинами. Робота з реорганізації і зміцнення озброєних сил ДРА.
3. 3-й етап: *травень 1985 р. — грудень 1986 р.* Перехід від активних бойових дій переважно до підтримки дій афганських військ радянською авіацією, артилерією і саперними підрозділами. Підрозділи спецпризначення вели боротьбу з припинення доставки зброї і боєприпасів із-за кордону. Відбувся вивід 6 радянських полків на Батьківщину.
4. 4-й етап: *січень 1987 р. — лютий 1989 р.* Участь радянських військ в проведенні афганським керівництвом політики національного примирення. Продовження підтримки бойової діяльності афганських військ. Підготовка радянських військ до повернення на Батьківщину і здійснення повного їх виводу.

Політичне врегулювання

Пам'ятник радянським воїнам-
«афганцям» у Києві

14 квітня 1988 року за посередництва ООН в Швейцарії міністрами закордонних справ Афганістану і Пакистану підписані Женевські угоди про політичне врегулювання ситуації в ДРА. Радянський Союз зобов'язався вивести свій контингент в 9-місячний термін, починаючи з 15 травня; США і Пакистан, зі свого боку, повинні були припинити підтримувати моджахедів.

Відповідно до угод виведення радянських військ з території Афганістану почалося 15 травня 1988 року. 15 лютого 1989 року з Афганістану повністю виведені радянські війська. Виведенням військ 40-ої армії керував останній командувач контингентом генерал-лейтенант Борис Громов.

Втрати

За уточненими даними, всього у війні Радянська Армія втратила 14 427 чоловік, КДБ — 576 чоловік, МВС — 28 чоловік загиблими і зниклими без вісті. Поранення і контузії отримали більше 53 тисяч чоловік. Медична допомога була надана 463 тисячам військовослужбовців.

За оцінками незалежних дослідників втрати радянської армії склали до 140 тисяч убитими та до 350 тисяч пораненими.

За національним складом втрати склали: росіян - 6.888 чол., українців - 2.378 чол., узбеки - 1.066 чол., білорусів - 723 чол., татари - 442 чол., казахи - 362 чол., туркмени - 263 чол., таджики - 236 чол., азербайджанці - 195 чол., молдавани - 195 чол., чуваші - 125 чол., киргизи - 102 чол., народності Дагестану - 101 чол., башкири - 98 чол., вірмени - 95 чол., грузини - 81 чол., мордва - 66 чол., литовці - 57 чол., марійці - 49 чол., чеченці - 35 чол., осетини - 30 чол., кабардинці - 25 чол., латиші - 23 чол., калмики - 22 чол., удмурти - 22 чол., комі - 16 чол., естонці - 15 чол., інгуші - 12 чол., балкарці - 9 чол., євреї - 7 чол., карели - 6 чол., каракалпаки - 5 чол., тувинці - 4 чол.

За віком втрати склали:

- до 20 років - 8.655 чол. (у т.ч. - 2 офіцера);
- 20-25 років - 3.557 чол. (842 офіцери);
- 25-30 років - 878 чол. (640 офіцерів);
- 30-40 років - 573 чол. (396 офіцерів);
- понад 40 років - 170 чол. (99 офіцерів)
- За військовими званнях втрати склали:
- офіцерів - 1979 чол.
- прапорщиків - 691 чол.
- сержантів - 3166 чол.
- солдат - 7879 чол.
- робітників та службовців Радянської армії - 118 чол.

Точне число загиблих у війні афганців невідоме. Наявні оцінки коливаються від 1 до 2 млн. чоловік.

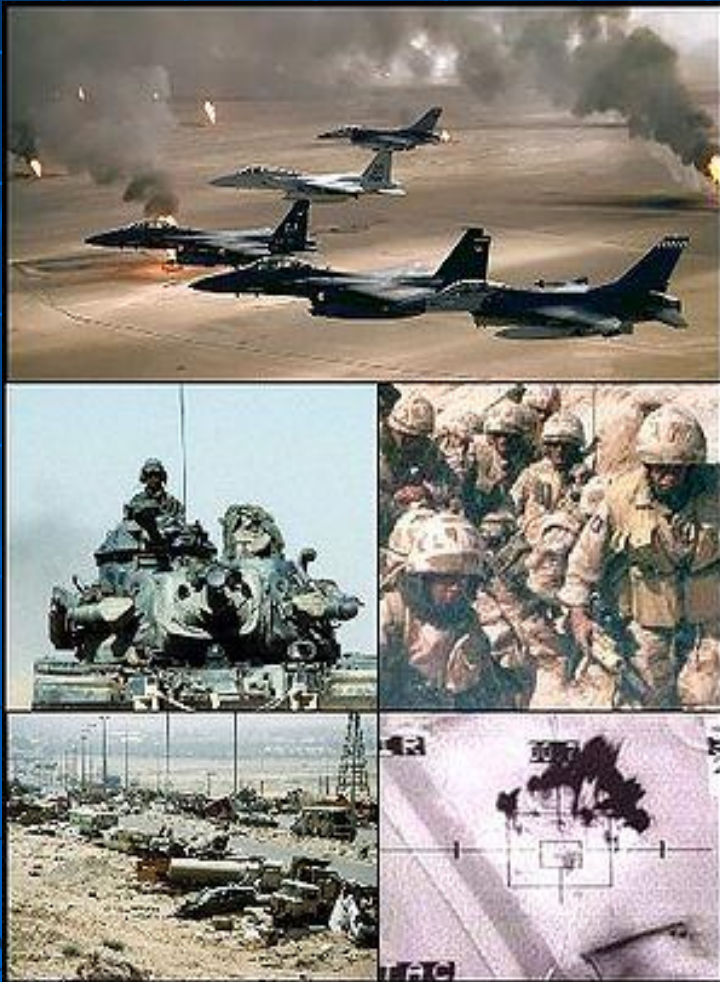

СРСР і НАТО

Протягом десятиденних командно-штабних навчань НАТО, починаючи від 2 листопада 1983 року, СРСР готував свої ядерні сили і ВВС у Східній Німеччині та Польщі в стан бойової готовності. Деякі історики вважають ці навчання поставили людство на початок Третьої світової війни.

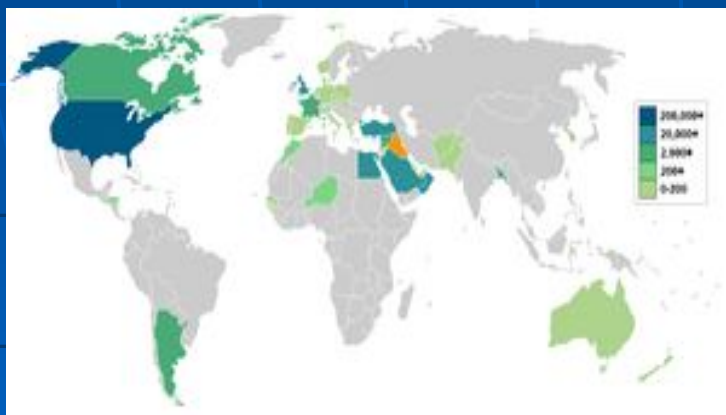
На 12-26 червня 1999 року в РФ і НАТО було протистояння біля аеропорту Пріштини щодо Косово. У відповідь командуючий НАТО Уеслі Кларк зажадав, щоб британський генерал сер Майк Джексон прибув в аеропорт з десантниками. Джексон, як повідомляється, відповів: «Я не збираюся починати Третю світову війну для вас».

Війна в Перській затоці (1990-1991)

Війна 16 січня 1990 - 28 лютого 1991 між Іраком і коаліцією 28 країн на чолі з США. Вторгнення й анексія Кувейту Іраком 2 серпня 1990 спровокувало перекидання сил швидкого розгортання США чисельністю понад 500 тис. осіб в Саудівську Аравію. Великобританія відправила 42 тис. чоловік, Франція - 15 тис., Єгипет - 20 тис., інші країни - менші контингенти. Після повітряних атак, що тривали 6 тижнів, у результаті чого була знищена одна третина всього озброєння Іраку, наземна війна тривала сто годин, і залишки 500 тис. армії Іраку були розбиті в самому Кувейті і поруч з ним. Конфлікт відомий небаченим в історії розмахом застосування авіаударів, і, на думку багатьох фахівців, знаменував нову епоху у військовій справі.

Окупація Кувейту

Вночі 2 серпня 1990 року чотири регулярні дивізії іракської армії вторглися до Кувейту. Зважаючи на повну військову перевагу супротивника наземні підрозділи збройних сил Кувейту вели стримуючі бої, в той же час відступаючи на територію Саудівської Аравії. Основна частина авіації ВПС Кувейту встигла перебазуватися на саудівські аеродроми. До кінця дня Ель-Кувейт знаходився під контролем іракських сил.

Успіх операції з окупації Кувейту був зумовлений значною кількісною і якісною перевагою військ вторгнення над національною кувейтською армією. Проте, Ірак зазнав серйозної невдачі, що позначилася на подальшому розвитку кувейтської кризи: іракському спецназу не вдалося захопити кувейтського еміра Ас-Сабаха. Спроба вертолітного десанта в Ель-Кувейті з метою захоплення еміра наразилася на протидію ППО країни, при цьому сили спецназу зазнали значних втрат. Ас-Сабах встиг евакуюватися до Саудівської Аравії, проте його брат загинув при штурмі палацового комплексу.

**Ірак і країни протиіракської коаліції
(БНС-багатонаціональні сили)**

Реакція світової спільноти

Вже 2 серпня Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію 660, в якій засудила вторгнення і зажадала від Іраку негайно вивести свої війська з Кувейту. Іракське керівництво проігнорувало цю резолюцію. У Кувейті було встановлено «тимчасовий уряд», який звернувся до Іраку з проханням включити Кувейт в свій склад. 8 серпня було оголошено про фактичну анексію Кувейту. Частина території країни була приєднана до іракської провінції Басра, а територія, що залишилася, проголошена 19-ою провінцією Іраку. Місто Ель-Кувейт було перейменоване в Кадхиму. До Саудівської Аравії почали прибувати кувейтські біженці.

Станом на початок кризи в США не було чіткої позиції щодо того, яким чином і наскільки рішуче треба відповідати на агресію Іраку. Саддам, попередньо прозондувавши дипломатичні канали, отримав натяк, що США займуть порівняно нейтральну позицію у суперечці з Кувейтом. Протягом осені лобіські групи інтересів у Вашингтоні схилили рішення уряду до початку військовій компанії.

Певною мірою Саддам покладався на те, що традиційне протистояння двох наддержав не дасть повною мірою мобілізувати антиіракські сили, і що ті будуть обмежені в свободі своїх дій. Але СРСР станом на 1991 рік перебував в стадії напіврозпаду, відчував величезні внутрішні проблеми, і відтак не міг сформулювати достойної відповіді на кризу, окрім формального засудження агресії в ООН. Фактично СРСР зайняв позицію пасивного спостереження, а його колишні сателіти по Варшавському договору приєдналися до дій коаліції, надіславши військові контингенти.

Рада Безпеки ООН продовжувала регулярно повертатися до кувейтської кризи і приймати резолюції (в цілому до кінця року такі було винесено 12). На Ірак були накладена низка санкцій, введена морська блокада. У відповідь на це в Іраку були затримані громадяни тих країн, які взяли участь в санкціях. Ці люди опинилися фактично у стані заручників і використовувалися Іраком для політичного маніпулювання. Лише у грудні проблема іноземних громадян в Іраку була остаточно вирішена.

12 січня 1991 Конгрес США ухвалив рішення про застосування збройних сил для звільнення Кувейта від окупації. Голоси розклалися 52-47 в сенаті і 250-183 в палаті представників. Це стало мінімальною підтримкою застосування зброї з боку Конгресу від часу війни 1812 року. Одразу потому інші держави коаліції послідували цьому прикладу.

Основні точки напруженості на початку XXI століття

На початку XXI століття основні точки напруженості знаходяться на кордонах між Пакистаном та Індією, а також Ізраїлем і Палестиною (на боці останньої знаходиться Іран). Ці обидва конфлікти частково мають релігійні причини).

Індо-пакистанський конфлікт на початку XXI століття загострився тим, що обидві держави розробили (або отримали від своїх покровителів) ядерну зброю і активно нарощують свою військову міць. Сьогодні військові постачання до Пакистану здійснюють США, а поставки зброї до Індії здійснює Росія, але при цьому Пакистан проявляє підвищений інтерес до можливого військово-технічного співробітництва з Росією, а США роблять спроби витіснити Росію з індійського ринку озброєнь. На індо-пакистанський конфлікт може вплинути сучасна війна НАТО в Афганістані — так як за 10 років війни США поставили в Афганістан величезну кількість сухопутного озброєння, повернення якого назад у США є економічно не вигідною операцією. Тому після закінчення війни частину зброї буде продано за залишковою вартістю самому Афганістану для Збройних сил Афганістану (як це зроблено після закінчення Іракської війни), а значна частина швидше за все буде продана за залишковою вартістю (практично задарма) союзнику США - Пакистану.

У результаті чого буде створено сприятливі умови для ескалації конфлікту між Пакистаном та Індією. У разі нової серйозної війни між Пакистаном і Індією в дії можуть прямо або опосередковано втрутитися їх покровителі США і Росія — тоді ця війна може розростися до масштабів світової війни. Схожа ситуація складається і навколо арабо-ізраїльського конфлікту — США є союзником Ізраїлю, а арабські держави традиційно закупають зброю в Росії (за винятком Єгипту, що активно співпрацює з США у військово-технічній сфері). І у випадку розвитку арабо-ізраїльського конфлікту до рівня війни, може виникнути пряме або непряме протистояння між ядерними державами — США і Росією.

Війна в Іраку

Вхід американських військ у Багдад у 2003 році.

Війна в Іраку — це вторгнення Збройних сил Сполучених Штатів та Збройних сил Великобританії 20 березня 2003 року на територію Іраку, за підтримки урядів країн що входили у міжнародну коаліцію.

Сторони	
 США	 Ірак (2003 рік)
 Великобританія	
 Ірак (з 2004 року).	 Баас
	 Аль Каїда
Командувачі	
 Джордж В. Буш	 Саддам Хусейн
 Барак Обама	
 Джалаль Талабані	

Легітимність вторгнення

Легітимність вторгнення була під сумнівом: головною офіційною причиною війни була оголошена наявність в Іраку зброї масового ураження, а думки щодо обґрунтованості цього твердження значно варіювались серед країн-членів ООН. Після приблизно трьох тижнів боїв, збройні сили коаліції окупували Ірак, поклавши край правлінню Саддама Хусейна та його Баатистської Партії.

Результатом інтенсивних та тривалих пошуків спеціально створеної урядом США команди для пошуку іракської зброї масового ураження стали всього кілька снарядів із хімічною начинкою, що склало різкий контраст із передвоєнними застереженнями про наявність значної збройової програми. Після завершення активних боїв та капітуляції регулярної іракської армії, розпочався період окупації Іраку.

20 березня — 1 травня 2003 року об'єднані сили США і антиіракської коаліції провели проти Іраку військову операцію, що отримала первинну назву «Шок і трепет». Потім операція отримала назву «Свобода Іраку». Офіційний Багдад назвав війну «Харб аль Хавасим» — «вирішальною війною».

Офіційним приводом для вторгнення був заявлений зв'язок режиму Саддама Хусейна з міжнародним тероризмом, зокрема рухом «Аль Каїда», а також інформація ЦРУ про наявність в Іраку запасів зброї масового ураження, що згодом не знайшла підтвердження. Рішення про застосування військової сили проти Іраку підтримали 45 держав світу. Військові контингенти виділили 32 держави. 98% військ вторгнення надали США і Великобританія.

Політичні та військові аспекти операції

У своєму зверненні до нації 17 березня 2003 р., Президент США Джордж В. Буш вимагав від Президента Іраку Саддама Хусейна та двох його синів, Удая та Кусая, покинути протягом 48 годин Ірак. Вимогу було відкинуто.

Оскільки вторгнення розпочалось без офіційного схвалення Ради Безпеки ООН, деякі правознавці вважають його порушенням Статуту ООН. Генеральний секретар ООН Кофі Аннан сказав у вересні 2004 року: «З нашої точки зору та точки зору Статуту ООН, це було нелегально». З цього приводу не було жодних позовів на підставі міжнародного права.

Військова операція США спершу мала кодову назву Operation Iraqi Liberation («Операція Звільнення Іраку»), що повідомив Арі Фляйшер 24 березня 2003 р., однак була незабаром перейменована на Operation Iraqi Freedom («Операція Свобода Іраку»), назва що її використав Джордж В. Буш 2 квітня 2003 р. На рівні чуток така зміна пояснювалась небажанням адміністрації використовувати назву, що її акронім звучав би як O.I.L. («нафта» англ.). Військова операція Великобританії називалась Operation Telic, австралійські збройні сили використовували назву Operation Falconer. Чисельність задіяних військ складала близько 100,000 для США і 45,000 для Великобританії, значно менше для решти країн-учасниць вторгнення. Вторгнення відбулось з території Кувейту. Плани відкриття другого фронту були облишені після того як Туреччина офіційно відмовилась дозволити використати власну територію для наступу. Сили вторгнення підтримала курдська міліція, чисельністю до 50,000.

Докладна чисельність збройних сил Іраку на початок війни невідома, однак іракські збройні сили вважались погано оснащеними та підготовленими. Відповідно до оцінок Міжнародного Інституту Стратегічних Досліджень іракські збройні сили налічували 389,000 (350,000 армія, 2,000 флот, 20,000 ВПС, та ППО 17,000), парамілітарні з'єднання Федаїнів Саддама налічували 44,000, та 650,000 резервістів. Збройні сили включали 13 піхотних дивізій, 10 механізованих та танкових дивізій та декілька підрозділів сил спеціального призначення. Іракські ВПС та флот не відіграли суттєвої ролі у бойових діях.

Участь України в іракському конфлікті

Україна ввела свій контингент на територію Республіки Ірак 11 серпня 2003 року. Контингент складався з 19-ого окремого батальйону радіохімічнобіологічного захисту та 5-ої окремої бригади Сухопутних Військ Збройних Сил України.

Загальна чисельність українських військових у зоні конфлікту на початок вересня 2003 складала 1680 осіб на військових базах у містах Кут та Хіла, а також 10 осіб на території так званої «Зеленої Зони» у місті Багдад. Таким чином, за чисельністю українські сили були третім контингентом після американського та британського.

Контингент був виведений з іракської території протягом десяти днів, з 20 по 30 грудня 2005 року, але в Іраку залишилася група військових кількістю до 50 осіб, так званий військовий персонал України в Республіці Ірак. Місце дислокації база «Дельта» в місті Кут.

Втрати сторін

Військова операція, що почалася з вторгнення коаліційних сил в 2003 році, продовжується досі. Новий президент США Барак Обама заявив при вступі на посаду про виведення американських військ з Іраку в 2011 році.

Станом на квітень 2009 року втрати військ США в Іракській війні складають **загиблих — 4266 чоловік, поранених (тільки бойові поранення) — 31 153 чоловік і один зниклий без вісті.**

Загиблими в Іраку числяться **317 вояків з 21 країни світу.** Більше всього втратила Великобританія — **179 вояків.** Втрати іракського цивільного населення в ході війни невідомі і не можуть бути підраховані з достатньою точністю. За деякими даними, **загинуло більше 1 млн. чоловік.** За даними іракського інтернет-сайту «Китабат» **усиротілих сімей (що втратили батька) в Іраку налічується більше 200 тисяч,** а число дітей у віці від одного до шести років, що втратили **батька або матір, або відразу обох батьків, — більше п'яти мільйонів.**

Станом на квітень 2009 року, в операціях на території Іраку беруть участь вояки з **понад 20 країн світу**, що входять до складу коаліційних сил.

На території Іраку **розквартировано 140 тисяч вояків США**. У березні 2009 року **США оголосили про виведення з Іраку 12 тисяч американських вояків до кінця вересня**.

31 березня 2009 року Великобританія почала офіційне виведення свого військового контингенту з Іраку. **Влітку 2009 року** Ірак мають залишити переважна більшість британських вояків, що знаходяться там.

19 серпня 2010 року Міністерство оборони **США оголосило, що остання бойова бригада американських військ залишила Ірак**. **Військова операція США** в Іраку була офіційно завершена **1 вересня 2010 року**. **50 тисяч американських солдатів залишаться на території Іраку до кінця 2011 року, але тільки як охоронці і консультанти іракських збройних сил**. Вони будуть озброєні, але використовувати зброю матимуть право лише для самооборони або за прямим наказом іракського уряду.

28 серпня 2010 року Президент США Барак Обама в своєму щотижневому відеозверненні до нації оприлюдненому на блозі Білого дому, назвав Ірак суверенною і незалежною країною.]

У липні 2010 американські військові **відзвітували про загиблих під час війни в Іраку**, опублікувавши звіт Центрального командування США (CENTCOM), проте **цей звіт став відомим громадськості лише у жовтні**. Методика оцінок кількості жертв військовими у звіті не розкривається, хоча звіт містить в собі найбільший витяг інформації про жертви іракської війни з випущених американськими військовими. Раніше вони неодноразово відмовлялися публікувати такі відомості.

За даними звіту, з січня 2004 по серпень 2008 року в Іраку були **вбиті 76 тисяч 939 мирних жителів і співробітників місцевих сил безпеки**, **121 000 649 осіб отримали поранення**. Втрати серед військовослужбовців коаліції склали **3 тисячі 952 людини**. При цьому в документі не вказано, чи враховувалися в підрахунках жертви серед службовців напівофіційних збройних формувань.

Представлені Центральним командуванням дані серйозно розходяться з інформацією іракського відомства з прав людини. Згідно зі звітом відомства, жертви серед мирного населення, армії і поліції країни в період з початку 2004 по кінець жовтня 2008 року склали **85 тисяч 694 людини**. Число поранених за цей час оцінюють в **147 тисяч 195 осіб**.

За даними організації **Iraq Body Count**, число загиблих в країні з початку військової кампанії в травні 2003 року до її завершення у вересні 2010-го становить **від 98 до 107 тисяч чоловік**. **Iraq Body Count** займається незалежним підрахунком жертв серед цивільного населення Іраку, **ґрунтуючись на даних ЗМІ**.

Кіпрський конфлікт

Поділ Кіпру на південну та північну частину буферною зоною ООН, рожевим виділено Британські військові бази Акротірі та Декелія

Кіпрський конфлікт, або Кіпрська суперечка — територіальний конфлікт між греко-кіпріотами та турко-кіпріотами по відношенню до острова Кіпр, що нині фактично є острівною державою Середземного моря.

З моменту прибуття військового контингенту Великобританії на острова, Кіпрська суперечка була визначена як «конфлікт між народами Кіпру та Великобританії в якості колоніальних правителів». Проте сьогодні у розв'язанні цієї проблеми беруть участь Туреччина, Греція, Великобританія, США, Організація об'єднаних націй, і останнім часом Європейський союз.

Передумови конфлікту та розгортання подій

1960 року Кіпр здобув незалежність від Великобританії, яка колонізувала острів ще у другій половині 19 століття, все Британія залишала за собою дві військові бази, розташовані поблизу міст Акротірі та Декелія. Нова Конституція проголосила існування двох громад: грецької (80% населення острова) та турецької (18%). Нерівність прописаних в основному документі держави етнічних квот одразу ж викликала невдоволення турецької громади. Навіть на рівні державного управління громади відмовлялись виконувати рішення, які приймалися протилежною стороною. У **1963 р.** поступово наростаюча напруга вибухнула численними етнічними чистками з обох сторін. З метою спроби врегулювання ситуації вже 1964 р. на острові було розміщено миротворчий контингент ООН, який залишався на Кіпрі ще десять років.

У **1974 р. до** влади у Греції прийшла військова хунта «чорних полковників». Турецька влада, вбачаючи в цьому небезпеку й для Кіпру, ввела 30-тисячний військовий корпус і дуже швидко зайняла близько 35% території острова. Грецька громада мала тікати на південь, насилля продовжувалось ще кілька місяців.

1975 року Кіпр був остаточно поділений на південну грецьку частину та північну — турецьку. Під контролем миротворців ООН було здійснено взаємне переселення греко-кіпріотів та турко-кіпріотів. Конфліктуючі сторони були поділені, так званою, «зеленою лінією» — буферною зоною ООН. Країна була пронизана кордоном, о створив фізичний та соціальний бар'єр між грецькою та турецькою громадами.

1983 р. північна турецька громада самопроголосила себе Турецької Республіки Північного Кіпру, цей акт був засуджений у резолюції Ради Безпеки ООН та визнаний юридично недійсними, і досі новостворену державу визнала тільки Туреччина.

На початку 21 ст. за ініціативою ООН було здійснено спробу врешті врегулювати Кіпрську проблему. **24 квітня 2004 р.** було проведено референдум, на якому 75% греків висловились проти і 65% турецької громади підтримали об'єднання країни відповідно до Плана Аннана.

2004 року Кіпр став членом Евросоюзу, проте де-факто до нього приєдналась лише південна грецька частина острова. 2005 р. Єврокомісія у ході переговорів щодо вступу Туреччини до Евросоюзу вимагала від останньої визнання суверенітету Республіки Кіпр.

Сучасний етап

У **2008 році** на президентських виборах переміг Деметріс Христофіас, який ще у ході передвиборчої компанії обіцяв негайно відновити переговори про воз'єднання. **21 березня 2008 року** у буферній зоні столиці Кіпру місті Нікосія були проведені переговори з лідером кіпріотів-турок Мехмет Алі Талатом. **3 квітня 2008** на вулиці Ледра Нікосії були зняті бар'єри, встановлені тут ще 1960 року в присутності численної як грецької, так і турецької громади.

Пізніше протягом весни — літа 2008 року було проведено низку узгоджувальних переговорів, вже на 1 червня була підготовлена принципова концепція впровадження єдиного громадянства та забезпечення єдиного суверенітету Республіки Кіпр. У вересні президент Крістофіас закликав до демілітаризації Нікосії. Власне, впродовж осені — зими 2008 року узгоджувались федеральні органи правління.

Російсько-грузинська війна (2008)

Російсько-грузинська війна 2008 року — збройний конфлікт між Грузією з одного боку та Росією і сепаратистськими угрупованнями Південної Осетії та Абхазії з іншого. Війна розпочалася навколо збройного протистояння в Південній Осетії у серпні 2008 року. У військових діях проти Грузії, крім регулярних збройних сил Південної Осетії і Росії, брали участь ополченці з Росії і Абхазії. Сторони звинувачували одна одну у провокуванні бойових дій. У ніч на 8 серпня після обстрілів грузинських сіл, збройні сили Грузії заявили про намір «відновити конституційний лад» на території невизнаної республіки і в результаті боїв зайняли більшу частину Цхінвали. Того ж дня Росія втруtilась у конфлікт на стороні південноосетинських сепаратистів та ввела війська, в тому числі танкові бригади, на територію Грузії, піддала бомбардуванню грузинські міста та військові об'єкти. Військові дії поширилися далеко за межі Південної Осетії на інші міста Грузії та Абхазію, де з'єднання абхазських загонів та російських «добровольців» атакували позиції грузинських військ та захопили Кодорську ущелину. Після окупації частини Грузії російськими військами та етнічних чисток грузинських сіл навколо Південної Осетії за участі міжнародних посередників було досягнуто припинення вогню. Згідно з досягнутими домовленостями, вивід російських військ з грузинської території повинен закінчитись до 1 жовтня 2008 року.

Дата:	<u>1 серпня 2008</u>
Місце:	<u>Грузія, Південна Осетія, Абхазія</u>
Результат:	Поразка грузинської армії, втрата Кодорського анклаву Абхазії та етнічна чистка грузинських сіл у Південній Осетії. Визнання Росією та <u>Нікарагуа</u> сепаратистських республік.

Військові дії

Сторони

Росія
Південна Осетія
Абхазія

Грузія

Командувачі

Дмитро Медведев
Едуард Кокойти
Сергій Багапш

Михайло Саакашвілі

Військові сили

70 000 солдат та ополченців
3 000 бійців

29 000 солдат

Втрати

67 вбиті, 323 поранені

175 вбиті

Війна в секторі Газа (2008—2009)

Сторони	
 Ізраїль	 Хамас Ісламський джихад
	Народний фронт визволення палестини
Командувачі	
 Ехуд Ольмерт	 Ісмаїл Ханія
 Ехуд Барак	 Мохаммед Дейф
 Габі Ашкеназі	 Ахмед Джабі
Військові сили	
176 500 військових	20 000 бойовиків
Втрати	
10 солдат і 3 цивільних.	1314 чоловік (принаймні 600 цивільних) вбито, 5200 поранено.

Дата:	27 грудня 2008—18 січня 2009
Місце:	Сектор Газа , Палестина
Результат:	Сторони конфлікту проголосили перемир'я незалежно одна від одної, Ізраїль вивів війська з Гази

Війна в Газі — збройний конфлікт між [Ізраїлем](#) та [палестинськими](#) [воснізованими](#) [угрупованнями](#) [Хамас](#) та [Ісламський джихад](#) та [Народний фронт визволення палестини](#) в [Секторі Газа](#) на [Близькому Сході](#). Військовий конфлікт розпочався в грудні 2008 р. після закінчення перемир'я та відновлення ракетного обстрілу ізраїльських міст. Активна фаза конфлікту почалася з бомбардування Ізраїлем цілей у Секторі Газа, яка отримала назву «Операція Литий свинець». 3 січня 2009 р. ізраїльська армія розпочала наземне вторгнення в Сектор Газа з метою знищення військових угруповань, які вели обстріл Ізраїлю. Бомбардування і наземна операція у секторі призвели до значних жертв серед мирного населення і отримали назву в арабських ЗМІ — «Різанина в Газі». Низка міжнародних організацій та урядів приклали значних зусиль для припинення конфлікту.

Передумови конфлікту

Сектор Гази є одним з найбільш густонаселених районів світу; на території у 365 квадратних кілометрів проживає більші ніж півтора мільйона мешканців, з яких 33% визнаються як біженці. **З 1967 по 1993 рр.** цей регіон перебував під ізраїльською окупацією. Після виводу ізраїльських військ влада належала Палестинській адміністрації, однак у **2006** р. в результаті виборів більшість в уряді отримав ісламський рух Хамас, який в червні **2007** року захопив владу в секторі і вигнав представників опозиційної партії Фатх. Ізраїль продовжує контролювати кордони, повітряний простір і морське сполучення Сектору Гази. Обмеження і блокада з боку Ізраїлю призвела до погіршення економічної ситуації: значно погіршилися економічні показники, рівень безробіття сягнув 50%.

Хамас взяв відповідальність за атаки на Ізраїль, в першу чергу за допомогою саморобних ракет «Кассам». **3 червня 2008 року** дотримувалося припинення вогню між Ізраїлем і Хамасом, однак **20 грудня 2008** **Хамас заявив про відновлення військових дій**, звинувативши Ізраїль у блокаді сектору і атаках на Газу і почав обстріли навколишніх ізраїльських міст. Було випущено сотні ракет по ізраїльських містах, від яких з початку обстрілів загинуло 3 осіб і декілька отримали поранення. У відповідь Ізраїль почав бомбардування об'єктів в Газі, які він пов'язував з діяльністю Хамасу.

Бомбардування Гази та наземне вторгнення

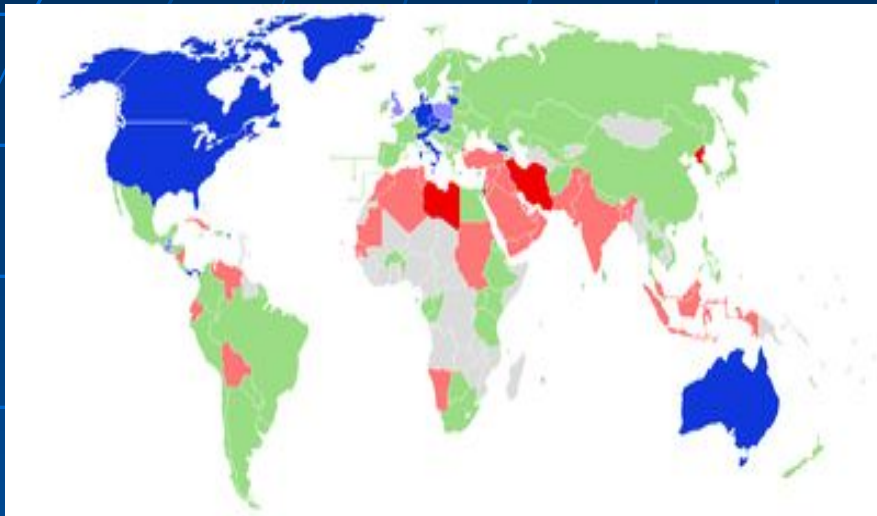

Після закінчення перемир'я і початку обстрілів Хамасом ізраїльських об'єктів була розпочата операція «Литий свинець». Об 11:30 27 грудня 2008 року понад 50 літаків та гелікоптерів ізраїльських ВПС почали атаки на цілі в Секторі Гази. За даними Ізраїлю було здійснено бомбардування понад 100 об'єктів, в першу чергу бази Хамасу, об'єкти пов'язані з діяльністю цієї організації, державні установи та поліцейські відділки. В цей самий час Хамас випустив понад 50 ракет і мін, які вперше досягли 200-тисячного ізраїльського міста Ашдод. В грудні 2008 і на початку 2009 року Ізраїль піддав бомбардуванню також [Ісламський університет в Газі](#), телестанцію, будинок парламенту Палестинської автономії, будинки міністерства освіти та внутрішніх справ. Тільки за шість днів ізраїльських авіанальотів загинуло близько 400 палестинців і 2 ізраїльтян від обстрілів Хамасу. 10 січня 2009 правозахисна організація [Human Rights Watch](#) звинуватила Ізраїль у застосування зброї, що містила білий фосфор. Використання такої зброї суперечить міжнародному праву, однак Ізраїль, з свого боку заперечив її використання.

Вечері 3 січня 2009 р. Ізраїль розпочав наземну фазу операції «Литий свинець» і ввів танкові та піхотні підрозділи безпосередньо в Сектор Гази. За даними ізраїльського командування метою операції було встановлення контролю над територіями звідки здійснювався запуск ракет Хамасом по цілям в Ізраїлі. Вже в ночі 4 січня війська перетнули Сектор Гази дійшовши до [Середземного моря](#) і розвивали наступ за п'ятьма напрямками: в околицях міст [Бейт-Ханун](#), [Бейт-Лакія](#), [Джебалія](#), місті [Рафах](#) та у передмістях міста Гази. У здійсненні цієї операції брали участь підрозділи піхоти, бронетехніки та артилерії. Тим часом, під час наземної операції в Газі обстрілів зазнали також цивільні об'єкти, зокрема [мечеть](#) та школа ООН. 6 січня 2009 р. ізраїльські танки обстріляли школу ООН, де переховувалися мирні жителі — від обстрілу загинуло до 40 цивільних осіб. В той же день танки збройних сил Ізраїлю увійшли до м. [Хан Юніс](#). Після декількох днів наземної операції Ізраїль пообіцяв робити 3-годинні перерви у обстрілах щоб надати можливість гуманітарним організаціям доставляти продукти та інші необхідні товари для цивільного населення. У свою чергу Хамас теж погодився дотримуватися щоденного припинення вогню.

Міжнародна реакція

■ Ізраїль і Газа ■ Країни, які підтримали Ізраїль чи засудили тільки Хамас.
■ Країни, які засудили Ізраїль. ■ Країни, які закликали усі сторони припинити кровопролиття. ■ Країни, які не визначилися.

В декількох країнах світу пройшли демонстрації з осудом дій Ізраїлю, зокрема в більшості столиць арабського світу, а також у декількох європейських столицях, [США](#), [Канаді](#), [Індії](#) та [Росії](#), в країнах [Латинської Америки](#) — у [Мексикі](#), [Болівії](#), [Аргентині](#). Протестанти у [Єгипті](#) вимагали від уряду країни відкрити кордони для біженців з Гази і надати гуманітарну допомогу. У декількох містах протести супроводжувалися сутичками з поліцією, зокрема також загибеллю демонстранта на [Західному березі](#).

- [Пан Гі Мун](#) — генеральний секретар ООН засудив дії ворогуючих сторін і закликав Ізраїль терміново припинити наземну операцію в Газі.
- [США](#) — висловили стурбованість ескалацією насилля, але поклали відповідальність за загострення конфлікту на Хамас, який вів обстріли території Ізраїлю.
- [Франція](#) — у своїй заяві засудила вторгнення Ізраїлю до Гази і закликала обидві сторони припинити вогонь.
- [Туреччина](#) — прем'єр-міністр країни [Тайп Ердоган](#) закликав Ізраїль негайно припинити військову операцію в секторі з огляду на велику кількість цивільних жертв.
- [Венесуела](#) — президент країни [Уго Чавес](#) піддав дії Ізраїлю в Секторі Газа різкій критиці і зажадав від посла Ізраїлю та деяких співробітників посольства залишити Венесуелу, а 15 січня розірвав дипломатичні відносини з Ізраїлем.
- [Болівія](#) — президент [Ево Моралес](#) розкритикував вторгнення Ізраїлю в Сектор Газа і звинуватив керівництво країни у "геноциді палестинців". Крім того, Болівія також розірвала дипломатичні відносини з Ізраїлем.
- [Україна](#) — МЗС висловив занепокоєння ескалацією конфлікту і зажадав від Ізраїлю офіційного розслідування обставин загибелі громадянки України та її 2-річної дитини під час операції ізраїльської армії в секторі.

Урегулювання конфлікту

З початку конфлікту було зроблено декілька спроб припинити військові дії. Рада безпеки ООН вже 3 січня 2009 року зібралася на екстрене засідання і узгодили постанову з закликом припинити військові дії, однак ця постанова не була підтримана США і таким чином не була прийнята. Президент Франції Ніколя Саркозі відвідав Ізраїль та декілька країн регіону і від імені ЄС запропонував Ізраїлю укласти «гуманітарне перемир'я», яке було відхилено керівництвом країни.

6 січня 2009 р. президент Єгипту Хосні Мубарак за підтримки Франції оприлюднив план урегулювання з трьох пунктів, який передбачав: припинення вогню, початок перемов стосовно безпеки кордону між Єгиптом і Газою і припинення контрабанди зброї Хамасом через прикордонні тунелі, яке було відхилено обома учасниками конфлікту. 17 січня Ізраїль припинив військові дії у односторонньому порядку; наступного дня Хамас теж проголосив перемир'я і дав Ізраїлю два тижні на вивід військ.

Обидві сторони конфлікту проголосили про перемогу у конфлікті: Ізраїль заявив, що виконав усі цілі операції «Литий свинець» і значно послабив позиції Хамасу і його можливості запускати ракети по території Ізраїлю. Незважаючи на це, до одностороннього проголошення припинення вогню Хамас продовжував обстріли Ізраїлю і пізніше теж заявив про перемогу у конфлікті і визнав загибель лише 48 бойовиків. 21 січня 2009 року Ізраїль заявив про завершення виводу військ з сектору.

ВИСНОВОК

Головними причинами воєн були переділ політичної та економічної сфер впливу, усунення військового суперництва тощо. Протягом всієї історії свого існування людство пережило більше 15 000 воєн, в яких загинуло близько **3 500 000 000** чоловік (**XVIII** століття — **5 500 000**, **XIX** століття — **16 000 000**, **XX** — **100 000 000** чоловік; **за 10 років в новому тисячолітті** вже загинуло більше **1 000 000** чоловік). Станом на 2010 рік війни тривають у різних куточках земної кулі - Сомалійська війна (вже більше 19 000 жертв), Друга інтифада (більше 6 600), війна НАТО в Афганістані (більш 100 000), Белуджийський конфлікт (більше 1 000), Дарфурський конфлікт (більш 300 000), Іракська війна (більше 100 000), Вазірістанська війна (більше 15 000), Війна в Південному Таїланді (більше 4 000) тощо. Учасниками воєнних дій є чи не всі країни світу.